

KLEUTERS

&

TAAL

Extra informatie na het eerste systematisch contactmoment

Het CLB helpt.

Vrij CLB Leuven

www.vclbleuven.be

INHOUDS- TAFEL

01 Introductie

02 Belangrijke mijlpalen

Voortalige periode

Vroegtalige periode

Differentiatiefase

03 Uitdagingen

Algemeen

Meertaligheid

Stotteren

 Translate

Translate this document with

Download the app:

Apple Store:

Google Play:

Introductie

De taalontwikkeling start bij de geboorte en is grotendeels voltooid rond de leeftijd van twaalf jaar (einde lagere school). In deze periode spelen zowel de hersenontwikkeling als de omgeving van het kind een belangrijke rol.

Het tempo waarin en de manier waarop kinderen hun moedertaal verwerven kan uiteenlopend zijn, zonder dat er sprake is van vertraagde of gestoorde taalontwikkeling.

Je kind kan bijvoorbeeld:

- lang wachten met het eerste woordje te leren om daarna op korte tijd heel veel woorden te leren
- heel snel tweewoordzinnen beginnen gebruiken
- woorden niet onmiddellijk correct uitspreken

Een kind leert eerst begrijpen, daarna praten:

- je kind leert eerst woorden begrijpen
- het luistert en leert nieuwe woorden en zinnen
- het leert op deze manier verschillende talen

In wat volgt zullen enkele uitdagingen rond kleuters en taal worden opgesomd waarmee ouders te maken kunnen krijgen. Er zullen telkens ook adviezen, tips en weetjes aan bod komen. Op het einde verwijzen we nog naar enkele nuttige websites en boeken.

Belangrijke mijlpalen

● Prelinguale/voortalige periode - eerste levensjaar

Het kind leert waardevolle vaardigheden voor communicatie met anderen via huilen, kijken, bewegen en luisteren. Het kind spreekt nog niet met woorden maar communiceert wel degelijk met mensen in de omgeving. Oogcontact en imitatie zijn belangrijk in deze periode.

● Vroeglinguale/vroegtalige periode – één jaar tot twee-en-half jaar

Het kind leert dat taal een middel is om betekenis over te dragen, dat woorden verwijzen naar voorwerpen, situaties en emoties. Met de eerste woordjes communiceert het kind over meerdere bedoelingen, bijvoorbeeld het trekken van aandacht, groeten, geven en vragen van informatie,...

Vaste voeding is de eerste stap om te leren praten omwille van de spierkracht die ze hierbij leren gebruiken.

● Differentiatiefase - twee-en-half jaar tot vijf jaar

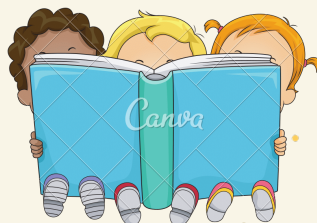
De basisvaardigheden verworven in de vroeglinguale periode worden in deze fase verder uitgewerkt. Tevens leert het kind een aantal nieuwe taalvaardigheden op gebied van de zinsbouw. In deze fase wordt duidelijk dat taalontwikkeling deel uitmaakt van de totale ontwikkeling van het kind: in het taalgebruik komen aspecten van de sociaal-emotionele, motorische, perceptuele en cognitieve ontwikkeling, waaronder de fantasie, expliciet tot uiting.

Ontwikkeling van klanken

- Globaal kan men stellen dat kinderen **tussen 2,5 en 6 jaar** alle Nederlandstalige klanken afzonderlijk verwerven, alhoewel enkele hiervan nog niet technisch perfect gerealiseerd hoeven te worden, bijvoorbeeld de /r/ en de /s/. Deze twee klanken vragen zoveel spraakmotoriek dat ze om die reden moeilijk kunnen blijven tot in het 6e à 7e levensjaar.
- Door tandwisseling is er vaak een mindere articulatie. Dit is normaal (vb. /s/ komt pas vaak correct na de tandwisseling.)
- Vanaf de leeftijd van 3 jaar is het sterk aangeraden om overdag geen **fopspeen (tut) of flesje** meer te gebruiken om de articulatie/klanken optimaal te kunnen ontwikkelen. Vanaf 3 jaar is het belangrijk dat je kind uit een beker leert drinken. Dit stimuleert de spraak- en taalontwikkeling.

Ontwikkeling van woorden en zinnen

- De woordenschat komt in een stroomversnelling, zowel op kwantitatief als kwalitatief vlak. Terwijl een driejarige gemiddeld 2500 woorden begrijpt en 1000 woorden produceert, begrijpt een vijfjarige gemiddeld al 5000 woorden en produceert deze al ongeveer 3000.
- Kinderen zijn volop bezig zich de **betekenis van woorden** eigen te maken. Daar waar de woordenschat tekortschiet, bedenken ze nieuwe vormen of grappige toepassingen van al gekende woorden.
- **Versteende vormen** zijn woorden die kinderen vroeger fout uitspraken. Dit is niet erg. Ze blijven sommige woorden gebruiken ook al kennen ze de correcte woorden. Dit is een normale fase in de ontwikkeling tot de leeftijd van 8 jaar. (vb. broodham, pakot i.p.v. kapot, noekje i.p.v. hoekje).

● Algemeen

Tijdens de taalontwikkeling kunnen zich verschillende soorten moeilijkheden voordoen. Taalproblemen uiten zich in **taalbegrip en/of taalproductie** die afwijkt van het taalontwikkelingsniveau dat in een bepaalde leeftijdsperiode kan worden verwacht. De taalontwikkelingsproblemen gaan vaak - maar niet altijd - gepaard met spraakontwikkelingsproblemen.

Het kan zijn dat het kind:

- **niet of moeilijk verstaanbaar spreekt of zich niet non-verbaal duidelijk kan maken**
- bepaalde **spraakklanken** of clusters niet, onvoldoende of fout uitspreekt
- moeilijkheden heeft met **zinsbouw**
- moeite heeft met het leren van **nieuwe woorden** of met het oproepen van **bekende** woorden
- weinig **vloeiend** spreekt
- geen **oogcontact** maken tijdens het spreken
- **aanwijzingen** of vragen niet begrijpt
- moeilijk kan **aangeven** wat het wil of nodig heeft

Een taalstoornis komt nooit voor in slechts 1 taal. Als er sprake is van een taalstoornis, is er een probleem in alle talen (zowel in de moedertaal als in het Nederlands). Belangrijk om te weten is dat een slecht welbevinden ervoor kan zorgen dat leren niet lukt voor een kind.

Doorheen de hele dag kan je spontane gesprekken voeren met je kind, bijvoorbeeld tijdens het samen eten, onderweg naar school, tijdens het wassen en aankleden, voor het slapengaan,... Laat je kind nieuwe woorden ontdekken door dingen te benoemen. Onderweg naar de kinderopvang, bij het fruitkraam op de markt of in het postkantoor kan je spontaan vertellen: 'de tram komt eraan', 'de deur van het postkantoor is dicht, 'de politieauto maakt veel lawaai'...

Als je kind drie jaar is, leert hij/zij langere zinnen maken, werkwoorden en meervouden gebruiken. Foutjes maken hierbij is normaal. Belangrijk is om niet te corrigeren, maar om wat er verteld werd correct te herhalen, bv. driejarige: 'Ik heb een appel ge-eet'. Papa: 'Mmmm, ja, je hebt een appel gegeten!'

TOP TIPS

Begin met korte zinnen en maak ze langzaam langer. Vb: 'Kijk, een paard!' - 'Daar staat een paard in de wei!' - 'Dag paard! Gaan wij zwaaien naar het paard in de wei?'

Wees proactief: als je kind zelf iets wilt nemen of als je kind naar iets wijst, vul je zelf aan, bijvoorbeeld 'Oh, je wil de kiwi hebben?' of je beschrijft het prentje. Op deze manier zal je kind leren dat dit woord bij dat voorwerp hoort.

Stel heel concrete vragen. Open vragen zijn soms nog moeilijk. Vraag bijvoorbeeld niet 'Hoe was het bij oma vandaag?', maar 'Heb je vandaag met oma gespeeld?' Vraag ook door, bijvoorbeeld 'Wat hebben jullie gespeeld?' Vraag naar meer details of nieuwe aspecten. Zo toon je je interesse en vergroot je de spreekansen voor je kind.

Praten of samen in een boek kijken is ook een manier om je kind te helpen zijn of haar gevoelens onder woorden te brengen: 'moet je huilen omdat je verdrietig bent, of ben je boos?'. Er bestaan leuke boeken die helpen om over gevoelens te praten.

Zingen is ook praten! Zing bijvoorbeeld een liedje dat je kind leuk vindt of verzin versjes. Vertel zingend over je dag of laat je kind zelf een liedje verzinnen. Als je kind naar de kinderopvang gaat kan je informeren welke liedjes ze daar zingen. Je kind zal het leuk vinden als hij of zij die liedjes ook thuis samen met jou kan zingen.

Op dezelfde hoogte zitten helpt het kind de woorden zien uitspreken. Het stimuleert ook het durven spreken.

Geef tijd aan een kind om te laten zeggen wat het wil zeggen.

Schermtijd: vermijd YouTube of te veel Engelstalig aanbod.

Televisie, filmpjes: Kinderen leren meer als iemand actief met hen meekijkt en vertelt of vragen stelt bij wat het ziet.

● Meertaligheid

Het **taalontwikkelingsproces** bij de verschillende talen is hetzelfde als bij monolinguale kinderen, maar het is niet noodzakelijk zo dat ze in elke taal al in dezelfde fase zitten.

Kinderen die een tweede taal leren, hebben **twee jaar nodig** om de tweede of volgende taal mondeling te beheersen. Het gaat dan om de meer concrete taal in dagelijkse situaties. Het is een **misverstand dat meerdere talen horen verwarrend is voor een kind**. Een kind kan al vanaf de geboorte meerdere talen tegelijk leren! Ze kunnen die talen net zo goed leren als baby's die in één taal opgevoed worden. Het kan gebeuren dat kinderen de talen door elkaar mixen als ze zelf beginnen praten. Dit is echter geen teken van verwarring. Het is perfect normaal in de ontwikkeling van meertaligheid. Tussen twee en vier jaar beginnen kinderen de talen van elkaar te onderscheiden. Voor die leeftijd is er voor hen geen onderscheid.

Talen helpen elkaar! Als een kind een stevige basis heeft in de thuistaal, zal het vlotter ook andere talen leren. Het leert zo sneller verbanden leggen en de andere taal begrijpen. Talen versterken elkaar. Een kind dat thuis geen Nederlands leert, zal dit op school leren van de leerkracht en andere kinderen. Op deze leeftijd gaat het leren van een nieuwe taal meestal vlot. Het is belangrijk dat er veel gepraat wordt met het kind en dat het veel kansen krijgt om te spreken.

Een kind dat op een plaats komt waar een andere taal wordt gesproken (kinderopvang, school,...), gebruikt eerst zijn eigen taal. Als het merkt dat een andere taal wordt gesproken, kan het stiller worden. Dit wil niet zeggen dat je kind ondertussen geen taal leert. Het kind heeft tijd nodig om de nieuwe taal te verkennen. Hij/zij luistert actief en leert zo nieuwe woorden en begrippen. Blijf veel praten met je kind, ook al kan het niet altijd antwoorden.

Een **stille periode** is gemiddeld 2 maanden bij kinderen bij wie de thuistaal sterk is. Als de thuistaal minder goed ontwikkeld is bij het kind, kan de stille periode langer duren (5 à 6 maand)

TOP Campus TIPS

OSOL: One situation, one language
Gebruik in eenzelfde situatie eenzelfde taal, bijvoorbeeld op school, bij oma, thuis,... Wees hierin consequent. Het kind mag wel antwoorden in een andere taal.

Spreek de taal of talen die je goed kan en waar je je goed bij voelt. Ouders moeten geen Nederlands spreken met hun kind, maar hebben best wel zelf kennis van het Nederlands.

Zorg dat de verschillende talen voldoende aan bod komen.

Zomervakantie: Nederlandse taal gaat gemakkelijk verloren tijdens de zomervakantie als deze niet of onvoldoende aan bod komt (vb. bij een vakantie in het buitenland waar familie woont). Het is belangrijk om het Nederlands dagelijks te blijven aanbieden door audioboekjes, liedjes, ...

Spreek voldoende je eigen moedertaal.

Stotteren

Stotteren begint vaak tussen **3-5 jaar**. Sommigen groeien hier spontaan uit.

Wanneer doorverwijzen:

- **gedragsverandering:** als je merkt dat het kind vastzit en begint te vechten om het uit te spreken
- **vermijdingsgedrag en frustratie:** als het kind niet meer wilt spreken of gefrustreerd geraakt
- als het stotteren **langer dan 6 maanden** aanhoudt
- **doorverwijzing logopedie** met specialisatie in stotteren

Vermijd om te zeggen: 'denk eerst goed na', 'probeer nog eens een beetje trager', 'adem eerst rustig in'. Het gaat namelijk over wat het kind zegt en niet hoe. Hierdoor geef je het kind het gevoel dat het iets fout zegt.

Laat het kind uitspreken, vul niet aan, geef voldoende tijd.

Meer weten?

Als je meer wil weten, vind je hieronder onze bronnen, alsook nuttig en interessant materiaal over kleuters en taal waarin je je kan verdiepen.

Bron

- Handboek taalontwikkeling, taalpathologie en taaltherapie bij Nederlandssprekende kinderen (Goorhuis-Brouwer & Schaerlaekens, 2000)

Websites voor ouders

- [Kind & Gezin: thema taal en meertaligheid](#)
- [Meertaligheid.be](#)
- [Kindentaal.be](#)
- [plantinglanguages.com](#)

Liever een gesprek? Weet dat je altijd terecht kunt bij het [CLB](#) of andere instanties.

- [Gesprek met een CLB-medewerker](#)
- [CLB chat](#)
- [Opvoedingslijn](#)
- [Huis van het Kind](#)

